

1. OUVERTURE DE LA SÉANCE PUBLIQUE

M. Fernand Etgen, Président. – Ech maachen d'Séance op. Huet d'Regierung eng Kommunikatioun ze maachen?

2. 7777 - PROPOSITION DE RÉVISION DES CHAPITRES IV ET VBIS DE LA CONSTITUTION

Den éischte Punkt um Ordre du jour vun haut de Mëtteg ass d'Verfassungsafännerung 7777, déi d'Kapitele IV a Vbis iwwert d'Chamber an de Staatsrot ofännert.

Et sief drop higewisen, datt laut Artikel 114 vun der Verfassung eng qualifizéiert Majoritéit vun zwee Drëttel vun de Stëmme erfuerderlech ass. De Vote par procuration ass net erlaabt.

D'Riedezäit ass nom Modell 1 festgeluecht. An d'Wuert huet elo de Rapporteur vun der Verfassungsafännerung, den honorablen Här Charles Margue. Här Margue, Dir hutt d'Wuert.

M. Mars Di Bartolomeo (LSAP). – Charel, géff alles!

M. Charles Margue (déi gréng), rapporteur. – Ech kommen erëm ze spët.

Une voix. – Géff Gas, soulaang mer es hunn!

(Hilarité)

RAPPORT DE LA COMMISSION DES INSTITUTIONS ET DE LA RÉVISION CONSTITUTIONNELLE

M. Charles Margue (déi gréng), rapporteur. – Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, Energie hunn ech nach. Wie fir de Mix ass - Gas, Elektresch oder wat soss och ëmmer - ... Adrenalin hunn ech och.

Merci, dass ech de Mëtteg hei kann de Rapport virstelle vun deem véierte Kapitel vun der Verfassungsreform.

Den 29. Juni 2021 hat ech d'Éier, dat sinn also ronn 14 Méint nom Depot vum éischte Revisiounsdeel, am Numm vun der Institutiounskommissioun an als zoustänneg Korapporteur d'Propositoun vun de Kapitele IV a Vbis vun eiser aktueller Verfassung ze deposéieren.

Et handelt sech bei dëser PPR, wéi mer dat ëmmer schreiwen hei, mat der schéiner Nummer 7777 ëm de véierten a leschte Block vun de Verfassungsrevisionen, déi aus der 2018 geschelterter Revisiounspropos 6030 ervirgaange sinn, mat deem mer elo déi zwee nach verbleiwend Verfassungskapitel iwwert d'Chamber, also eis selwer, iwwert de Staatsrot moderniséieren.

Haut de Mëtten hunn ech ebenfals d'Éier an och d'Freed, lech dann e méndleche Rapport zu deem Projet d'ärfen ze maachen. Den Debat vun haut de Mëtten an den uschléissenden éischte constitutionnellé Vott sinn de virleefegen Aboutissement vun enger immens komplexer an och enger laanger Prozedur mat villen Amendementen an Textvarianten, mat ganz villen Avisen a mat e puer honnert Kommissiounssätzungen a mat ganz villen Intervenanten, vun deenen der méttlerweil scho vill net méi Deputéiert sinn. Deene sief vun hei aus am Numm vun der jëtzege Kommissioun en décke Merci gesot.

Dofir wëll ech am Kader vun dësem leschte Rapport och nach eng Kéier op de generellen Historique agoen. D'Verfassung ass de Grondtext vun eiser Lëtzeburger parlamentarescher Monarchie an definéiert d'Orga-

nisatioun vun eise Staat, d'demokratescht Zesummespill vun eisen Institutionen an d'Grondreegele vum gesellschaftlechen Zesummeliewen.

Eis Lëtzeburger Verfassung huet ewell méttlerweil iwwer 150 Joer um Bockel - eng al Damm! - a staamt deemno nach aus der Zäit vun den Dampmaschinnen. Eenzel Artikelen si souguer nach e Krack méi al. Dofir huet se am Laf vun de Joren och méi wéi eng Kéier misse geännert ginn, bis haut tatsächlech schonn e puer Dose Mol, an deelweis an der Urgence, d'Hallschent dovun eleng an deene leschten 30 Joer.

All dës Verfassungsännerunge si vun der Chamber ouni Referendum iwwert den Text guttgeheescht ginn. Allerdéngs gouf et zwee Referenden zu prezise Froen mat Verfassungsbezug, déi éischte Kéier am Joer 1919, allerdéngs net zum Opmaache vum Walrecht fir all Lëtzeburger Bierger, a speziell fir d'Fraen, dat deemools decidéiert gouf, mee zu engem Entweder-Oder-Questionnaire zum Thema „Republik oder Monarchie“ an zum Choix tëschent engem

méi heefige punktuellen Verfassungsännerungen un hir Limite géif stoussen, dass se och net terribel gutt fir d'Kohärenz an d'Lieserlechkeet vun eiser Verfassung wär an dass et un der Zäit wär, déi ganz Verfassung eng Kéier op de Leescht ze huelen an ze moderniséieren.

No véier Joer Aarbechten an der Kommissioun ass dunn 2009 eng éischt Proposition de révision ervirgaange mat der bekannter Nummer 6030, un där duerno kontinuierlech weidergeschafft gouf an där hiren Objet an och d'Ziel vun de betroffenen Artikelen ëmmer méi grouss a méi laang goufen. Esou war zum Beispill d'Verfassungskapitel zum Staatsrot an der ursprünglecher Proposition vun 2009 nach guer net viséiert an ass eréischt méi spët derbäikomm.

Déi generell Revisioun vun der Verfassung, déi 2009 mat der Proposition 6030 an d'Weeër geleet gouf, hat follgend Ziler: den Text vun 1868 duerch eng nei Verfassung ofzeléisen, dobäi d'Sprooch vum Text ze moderniséieren, d'Texten un d'Realitéit vun eiser Gesellschaft an dem

Propos 6030 iwwerholl, mee e puer ganz wichteg Elementer ënnerscheede sech och wéi zum Beispill d'Dispositiounen zur Stärkung vun der Chamber, déi mer zanter 2019 weider ausgebaut hunn.

Ech wäert elo eng Kéier duerch all d'Artikelen goen, mee awer nëmmen op déi jeeweileg wichtegste Elementer agoen. All déi aner Ännerungen an Erklärungen fannt Dir am schrëftleche Rapport.

Wat d'Ännerungen am Kapitel IV ugeet, ass d'Stärkung vun der Institutioun Chamber ouni Zweifel den zentralen, de rekurrente Punkt.

Mam éischten Artikel am 7777 ergänze mer den aktuellen Artikel 50 vun der Verfassung ëm d'Hauptmissiounen vun eise monocamerale Parlament, nämlech d'Ausübe vum Pouvoir législatif an d'Kontroll vun der Regierungsaarbecht. De Staatsrot huet eis dorop higewisen: „Setzt dat direkt vir an déi Sektoren!“, also dat, wat mer gewinnt sinn ze maachen all Dag hei, wat mer de Moie scho gutt gemaach hunn: d'Gesetzer ze

elo zrëck a si gëtt iwwer e Spezialgesetz definéiert, mat enger Zwee-Drëttel-Majoritéit. Esou gëtt och zum Beispill e spéiert Aféiere vun Anticumulbestëmmungen tëscht dem Deputéiertemandat a kommunale Funktiounen méi einfach. D'Onvereinbarkeet vum Regierungsmember a vum Staatsrotsmember hu mer kloer ageschriwwen. Déi d'ärfen net Member an dësem héijen Haus sinn.

Mam Artikel 55 ginn direkt eng ganz Rei wichteg Neierungen an der Verfassung festgeschriwwen, a si gefalen net ëmmer jiddwerengem.

Et ass net méi de Grand-Duc oder säi Verrieder, deen all Chambersessioun muss opmaachen an zoumaachen, an d'Sessioun gi komplett ofgeschafft. Do ware mer eis eens - jiddereen, och dobaussen.

D'Chamber constituéiert sech an Zukunft ëmmer den drëten Dëschdeg no de Wälen a schafft dann onënnerbrach bis zu senger Oflesung no der nächster Wal. E Vide parlementaire, wéi mer e kannt hunn, gëtt also esou verhénnert.

D'Deputéiert sinn och net méi gläichzäiteg fir d'Validatioun vun de Wälen an d'Reklamatiounen géint dës zoustänneg. All Recours leeft an Zukunft iwwert d'Verfassungsgericht.

An zu gudder Lescht gëtt dann och den Eed vun den Deputéierten ofgeännert. Nei Deputéiert mussen net méi Fidelitéit op de Grand-Duc schwieren, mee dass se hir Funktioun mat Integritéit, Exactitude an Impartialitéit ausüben.

Den Artikel 56 - an ech huelen un, dass meng Nofolger a Korapporteren och nach drop wäerten agoen - stäerkt d'Onofhängegkeet vun der Chamber vis-à-vis vun der Regierung an d'Portée juridique vum Chambersreglement gëtt erweidert, andeems d'Chamber explizit d'Recht kritt, seng Organisation matérielle et financière, y compris de Personalstatut, ze reegelen.

Mam aktuellen Artikel 74 huet de Grand-Duc d'Recht, d'Chamber opzeléisen a bannent dräi Méint Neiwälen ze organiséieren. Dat ass déi aktuell Situatioun. Dësen Dissolutionspouvoir gëtt elo mam Artikel 61 ofgeschafft. Virgezunn Neiwälen dierf de Staatschef just nach fixéieren, wann d'Chamber der Regierung per Motioun d'Mësstrauen ausgedréckt huet oder d'Vertraue refuséiert huet, an am Fall vun enger Regierungsdemission, mam Accord vun der Chamber. Dat ass och eng Geleeënheet, fir Neiwälen auszeruffen.

An da komme mer bei deenen Artikel 63. Dësen Artikel ass de Corollaire zum Artikel 50 mat de Missiounen vun der Chamber. Do kréie mer elo eng Rëtsch Moyene prezisiéiert, déi d'Chamber zur Verfügung huet, fir hiren Aufgaben nozekommen. Wéi bis elo kënne mer verlaangen, dass een oder méi Regierungsmemberen an d'Chamber kommen. Nei am Text ass d'Prezisioun, dass si d'Regierung kann interpelléieren a parlamentaresch Froen stellen an d'Regierung do-robber äntwerte muss. D'Chamber kritt en allgemengt Recht op Informatioun. Si ka vun der Regierung all Dokumenter an Informatiounen verlaangen, déi fir hir Aarbecht noutwendig sinn. An déi klassesch parlamentaresch Instrumenter vun der Motion de confiance et de censure kréien iwwert dësen Artikel eng Base légale.

Den aktuellen Artikel 47 zur Gesetzesprozedur hält nach dru fest, dass de Grand-Duc der

Den Här Charles Margue (déi gréng), Rapporteur

Wirtschaftsbündnis mat Frankräich a mat der Belsch.

Zu deem zweete Referendum kouw et dunn net grad 100 Joer méi spët, am Joer 2015, an zwar explizit als Biergerbefragung am Kader vun den aktuelle Revisiounsaarbechten zu Froen - ech widderhuelen nach eng Kéier, wat deemools gefrot gi war -, wou et tëscht verschidde Parteien et eebe kee Konsens gouf. Et war awer keen Entweder-Oder-Questionnaire, mee et waren dräimol „jo oder nee“-Froen: zum Awunnerwalrecht, och nach genannt „Ausländerwalrecht“, zum Walrecht ab 16 Joer an zur Mandatsbegrenzung fir Ministeren.

Am Kader vun de laangjärege Reformarbechte sinn d'Biergerinnen an d'Bierger awer och nach iwwer zwee Biergerfore mat 60 Leit an iwwert d'Web-säit „ärvirschléi.lu“ agebonne ginn, wou genee 139 Biergerproposen agereecht goufen, wouvunner sech der bekanntlech eng Rëtsch an den aktuelle Reformtexten erëmfannen, och an deem vun de Mëtten. Et kann ee sécherlech argumentéieren, datt et a puncto Bedeelegung nach Spuut no uewe gouf, mee trotzdeem war dee grad beschriwwene Prozess vu Biergerforen a vu Proposen iwwert d'Web-säit e groussen Novum fir Lëtzeburg.

Déi aner dräi Rapporteren haten et an hire Riede scho gesot: D'Originne vun dësem Reformprozess leie schonn iwwer 15 Joer zrëck. Et ass ugaange mat der Feststellung, dass déi deemoleg Praxis vun den ëmmer

Fonctionnement vun den Institutionen unzepassen an eng Partie wichteg Detailer, déi just a Gesetzer fixéiert waren, och an d'Verfassung ze schreiwen.

Nom Echec vun 2018 huet den Auswee, deen tëscht de véier gréisste Fraktiounen fonnt gouf, doranner bestanen, déi aktuell Verfassung net méi ganz ze ersetzen, mee se an e puer Etappen ze moderniséieren. De 6030 gouf dofir duerch véier Deelrevisiounen ersat, wouvunner déi dräi éischt jo schonn den éischte Vott an der Plenië hannert sech hunn.

Mir hunn ëmmer derfir gesuergt, dass mer och Nimm an Nummeren hätten, déi ee kéint verhalen: Et war de 7575 zum Justizkapitel mam Léon Gloden als Rapporteur, et war de 7700 zur Staatsorganisatioun, Monarchie, Regierung, Relioun an zu de Gemenge mam Mars Di Bartolomeo als Rapporteur, de 7755 zu de Rechter a Fräiheet mam Simone Beissel als Rapporteuse an dann eeben elo de 7777 vun haut de Mëtten, wou et ëm d'Dispositiounen zur Chamber, zu de Wälen, zur Gesetzesprozedur an zum Staatsrot geet.

Och bei dësem véierte wichtige Verfassungsblock hu mer et an der Institutiounskommissioun fäerdegbruecht, e staarken a bal unanimité Konsens op dëser Revisioun ze fannen.

Par rapport zur aktueller Verfassung proposéiert dësen Text zimmlech vill Ännerungen a be-
trëfft schlussendlech quasi all d'Artikelen. Déi meeschten Ännerungen goufen aus der fréierer

maachen an d'Aarbecht vun der Regierung ze kontrolléieren. Mir sinn hei den éischte Pouvoir.

Am Artikel 51, wou et ëm d'Wale geet, prezisiéiere mer zwee Elementer, déi bis elo just am Walgesetz stoungen, nämlech dass d'Wälen obligatoresch sinn an dass d'Wal respektiv de Choix vun de Wieler geheim ass. Et war virun e puer Joren och net evident, dass mer dat drageschriwwen hunn, mee vu déi Zäiten, an deene mer liewen, ware mer eis séier eens, dass dat do e wichtige Punkt wär.

Un de Walbezierker, dem Walsystem, der Zuel vun den Deputéierten, der Mandatsdauer vu fënnef Joer an esou weider gëtt, en absence vun engem Konsens tëscht de Parteien, zu dësem Zäitpunkt näischt geännert, net gefrëckelt. Do bleift alles beim Alen.

Am aktuellen Artikel 52 gëtt opgrond vun der Decisioun vun de Bierger beim Referendum vun 2015 weeder eppes um Mindestwalalter nach un der Nationalitéitklausel geännert. Weeder um Mindestalter nach un der Nationalitéitklausel gëtt gefrëckelt! Et muss een als Wieler Lëtzeburger sinn a mindestens 18 Joer hunn. Als Wieler fir dës Chamber muss een also, ech widderhuelen et, mindestens 18 Joer hunn a Lëtzeburger sinn.

Den aktuellen Artikel 54 prezisiéiert momentan eng länger Lëscht vu Funktiounen - eng länger Lëscht, wéi gesot -, déi net mam Deputéiertemandat kompatibel sinn. Déi Lëscht aus dem Artikel vun haut zéie mer

Chamber Gesetzesprojeten iwwermëttelt an dass d'Chamber och d'Recht huet, dem Grand-Duc Gesetzesprojeten ze proposéieren. Bis ewell ass et esou. Net d'Chamber, mee de Grand-Duc steet eiseem vereelzten Text no nach am Zentrum vum gesetzgeebereche Prozess. Et ass ee vu villen Artikelen, wou et méi wéi iwwerfällg ass, dass den Text un déi demokratesch Praxis vum 20. a mëttlerweil 21. Joerhonnert ugepasst gëtt.

Dat gëtt elo mam Artikel 64 an deem Sënn geännert, datt net méi de Grand-Duc, mee d'Regierung Projets de loi deposéiert.

An den Artikel 65 preziséiert elo, datt all einzelnen Deputéierten d'Recht huet, eng Proposition de loi ze deposéieren, en zentralt Recht, wat bis elo awer just am Chambersreglement fixéiert war an do mat einfacher Majoritéit hätt kënnen ageschränkt ginn.

An där selwechter Logik gëtt elo festgeluecht, dass d'Chamber net just dem Grand-Duc hir Zoustëmmung zu Gesetz muss ginn, wéi et nach am aktuellen Artikel 46 steet, mee datt si de Législateur ass, deem d'Gesetz mécht.

An da komme mer zu engem ganz neien Instrument vu Biergerbedeelegung, dat een op Lëtzebuergesch als „Biergergesetz“ kéint betitelen. Am Artikel 67 kréien d'Biergerinnen an d'Bierger an Zukunft selwer en Droit d'initiative législative, dat heescht d'Méiglechkeet, der Chamber eege Gesetzesproposen ze ënnerbreeden.

Dës Iddi geet op de Regierungsprogramm vum 1999 zrëck an huet sech an der éischter Versioun vum 6030 erëmfondt. Op Basis vun de Proposen, déi 2016 iwwert d'Website „ärVirschléi.lu“ erakommen, gouf dës innovatiivt Biergerbedeelegungsinstrument awer nach eng Kéier iwwerduecht a liicht anescht opgebaut.

E Grupp vun 125 Wielerinnen a Wieler kann esou eng Propos ausschaffen a se mat enger Ennerstëtzung vu mindestens 12.500 Wielerinnen a Wieler der Chamber ënnerbreeden. Wann d'Chamber dës Gesetzespropos vun de Bierger da validéiert, suivéiert se ab do déi normal legislativ Prozedur vun all de Gesetzter, wéi mer se heibanne gewinnt sinn.

Den Artikel 51 gesäit vir, datt d'Wielerinnen an d'Wieler kënnen per Referendum consultéiert ginn an e Gesetz d'Detailer dozou reegelt. Och dës Disposition gëtt mam Artikel 68 am Sënn vu méi Flexibilitéit an enger méi einfacher a méi breeder Biergerbedeelegung ofgeännert.

Wéi scho gesot bleift d'Walrecht bei de Chamberwale weider exklusiv de Lëtzebuergער iwwer 18 Joer virbehale. D'Instrument vum consultative Referendum soll awer och an Zukunft kënnen méi flexibel genotzt ginn, fir jee no Frostellung zum Beispill och Netlëtzebuergער kënnen ze befragen, ze consultéieren. Dofir erlaabt den neien Text et der Chamber, fräi kënnen ze decidéieren, wéi mam jeeweilege Referendum soll consultéiert ginn.

E weidert wichtegt Instrument vun der Chamber, fir d'Aarbecht vun der Regierung ze kontrolléieren, ass d'Commission d'enquête. Momentan ass fir de Lancement vun esou enger Commission eng Majoritéit vun Deputéierten néideg. Mam neien Artikel 69 setze mer dës Seuil op een Drëttel erof. Dat heescht, schonns eng Minoritéit

vun 20 Deputéierten heibanne wäert an Zukunft esou eng Untersuchungskommission existéieren kënnen.

Parallél zum Ausschaffe vun dëser Proposition de révision si mir eis an der Commission och schonns iwwer weider Detailer zu dëser Prozedur eens ginn, déi zäitgläich mam Akraafttriede vun de Verfassungsännerungen ebenfalls hir Applikation fannen, iwwerengs, genee wéi och bei der Prozedur zu de Biergergesetzter an zu der prozeduraler Emsetzung vun de Motions de confiance et de censure.

An zu gudder Lescht gëtt och déi wichteg an nach relativ nei Institution vum Ombudsman mam Artikel 71 am Kapitel vun der Chamber verankert; wat ebenfalls am Sënn vun de Bierger a Biergerinnen ass. Domadder huet deem eng stabil verfassungsrechtlech Assise a kann net méi duerch simpel Majoritéitsdecisiounen ofgeschaaft ginn oder a Fro gestallt ginn.

An da komme mer bei dat aktuellt Kapitel Vbis zum Staatsrot.

An der aktueller Verfassung handelt et sech hei ëm e Kapitel mat just engem eenzegem Artikel, dem 83bis, an dat als „bis“-Kapitel, dat an deem vun der Regierung drunhänkt.

Mam neien Text gëtt de Staatsrot elo souwuel um Fong wéi op der Form méi eegestänneg an eng Rei Detailer zur Mission, zur Organisation an zum Fonctionnement, déi bis elo just am Gesetz stinn, ginn an der Verfassung verankert.

Wichteg ze betounen ass hei den Novum fir eis alleguerten heibannen, dass d'Chamber elo méi en direkten Accès op d'Expertise vum Staatsrot kritt an elo, geneesou wéi d'Regierung, dem Staatsrot, nieft der normaler Gesetzesprozedur, nach aner juristisch Froe ka stellen. Momentan dierf d'Chamber dat nach net, respektiv just mam Accord vun der Regierung.

3. DÉPÔT D'UNE PROPOSITION DE LOI PAR M. CHARLES MARGUE

Här President, ech hunn dann och am Numm vun deene véier Korapportere vun der Verfassung d'Eier, lech eng nei Proposition de loi, wou déi dote Modifikatioun vum Staatsrot dra festgehele ginn, ze iwwerreechen.

8046 - Proposition de loi modifiant la loi du 16 juin 2017 sur l'organisation du Conseil d'État

M. Fernand Etgen, Président.- Merci, Här Margue.

4.7777 - PROPOSITION DE RÉVISION DES CHAPITRES IV ET V BIS DE LA CONSTITUTION (SUITE)

RAPPORT DE LA COMMISSION DES INSTITUTIONS ET DE LA RÉVISION CONSTITUTIONNELLE (SUITE)

M. Charles Margue (déi gréng), rapporteur.- An der Proposition, esou wéi se deposéiert gouf, huet de Staatsrot zwar nach seng „bis“-Numerotatioun, mee mat den zwee leschten Artikelen vun der Proposition 7777 operéiere mer eng propper Renumerotatioun vum ganze Verfassungstext, net just vun de Kapitele IV a Vbis. No dëser Renumerotatioun gëtt dann aus dem aktuelle Kapitel Vbis d'Kapitel VI mat den Artikelen 95 a 96.

Iwwerengs ass an der Annex vum Rapport vum 7777 den Text coordonné vun der kompletter moderniséierter Verfassung ze fannen, esou wéi déi véier Re-

formbléck se ofgeännert hunn a se an Zukunft da wäert a Kraaft trieden. Elo kennt Der lech also e Bild maachen, wat et heescht, eng nei lieserlech Verfassung ze schafen.

E puer Wuert zu den Avisen.

Déi meescht Avisen vun haut ware schonns fir de 6030 geschriwwen ginn, aleng fënnf Avisen vum Staatsrot. Ech gräfen elo just e puer Punkten eraus, déi mer fir den Text vun haut zousätzlech kruten.

A sengem Avis vum 16. Juli 2021 dréckt de Staatsrot seng Reserven aus zum Artikel 56, wouriwwer mer nach herno warscheinlech kënnen driwwer debattéieren, wou et notament ëm d'Organisation an d'Attributione vun der Chamber geet an ëm d'Portée vum Chambersreglement.

Erlaabt mer ze soen, dass mir eist Reglement heibanne wann néideg upassen no Diskussiounen an der betreffender Chamberskommission a mer et duerno hei am Plenum majoritär unhuelen, esou wéi mer dat och fir Gesetzesprojeten, Propositionen en toute transparence maachen. Ech soen a widderhuelen an ënnersträichen: Mir maachen näischt „im stillen Kämmerlein“! Eist Chambersreglement gëtt wéi all anere Gesetzesprojet hei en toute transparence debattéiert, virbereet an et gëtt ëffentlech driwwer ofgestëmmt.

An deem Avis ënnerstëtzt de Staatsrot ausdrécklech awer och d'Wichtegkeet vun der Kontrollfunktion vun der Chamber, wat d'Aarbecht vun der Regierung ugeet, a réit derzou, ech hunn et scho gesot, déi zwou zentral Missionen vun der Chamber - Gesetzter ze maachen an d'Regierung ze kontrolléieren - ganz vir an d'Sektioun ze setzen.

A sengem Avis complémenteaire vum 26. Abrëll 2022 huet de Staatsrot recommandéiert, am 7777 d'Renumerotatioun ze maachen. Mir hu brav gefollegt a mir hunn et gemaach. D'Iddi war eng gutt a mir hunn deem Folleg geleescht.

D'Chambre des Fonctionnaires et Employés publics: Och vun hinne gëtt et Reserven an hirem Avis vum 7. Oktober d'lescht Joer zur Organisation vun der Chamber via hirt Reglement. Dës Kummer mécht weider Iwwerleeungen iwwert d'Inkompatibilitéit tëscht dem Deputéiertmandat a verschiddenen aneren ëffentlechen a politesche Funktiounen. Deen Avis solle mer consideréieren am Kader vun den Diskussiounen zu deem betreffende Gesetz, wat dann ufält opgrond vun deem, wat mer haut verabschieden.

Och d'Chambre des Salariés dréckt sech an hirem Avis vum 1. Oktober 2021 (veuillez lire: vum 19. Oktober 2021) éischter reservéiert zum 7777 aus, awer d'Chambre des Métiers begréisst d'Modernisatioun vun der Verfassung, wou et, wéi si seet, dréms geet, eng nei Visioun ze hu fir e modernen an demokratesche Staat.

E weideren Avis krute mer den 12. Oktober 2021 vun der ASTI. Déi begréisst ausdrécklech d'Afféierung vum Droit d'initiative législative citoyenne an dass bei engem méigleche Referendum via Gesetz sämtlech Awunner hei zu Lëtzebuerg kënnen befrot ginn.

Deen een oder anere vun de Korapporteren, wéi gesot, wäert nach weider Iwwerleeungen haut de Mëtteg zu den einzelnen Avisen maachen. An den Detail dovun fannt Der a mengem Rapport respektiv an den Documents parlementaires.

D'Position vum der Regierung ass och a mengem schréfftleche Rapport ze fannen a wäert jo herno nach vun engem Vertrieeder vun der Regierung duergeluecht ginn.

D'Regierung seet am Ufank vun hirer Prise de position, dass de Constituant - wat mir sinn - natierlech souverain ass. D'Regierung dréckt awer och hir Reserven aus iwwert d'Organisation vun der Chamber, deem ominéisen Artikel 56, a si dréckt hir Reserven aus iwwert d'Modalitéite vun der Kontrollmission, déi den éischte Pouvoir kritt duerch déi haiteg Verfassungsrevisioun.

E puer Wuert zum Verlaf vun eisen Diskussiounen an der Commission.

Zousätzlech zum eigentlechen Text, dee virläit, hu mer eis geeneegt op d'Gesetzesproposen zum Ombudsman, zur Enquêtekommission, zur Initiative citoyenne, zum Staatsrot - déi ech elo grad agereecht hunn - an zur Modifikatioun vum Chambersreglement iwwert d'Verauensan d'Mësstrauensmotiounen.

Mir hunn dowéinst eng Rei Jointe-Sitzunge mat der Reglementskommission gehat. All dës Diskussiounen hunn nämlech missen ofgeschloss ginn, ier mer zum Vott vun haut konnte kommen, well mer ofgemaach hate, dass mer op all deene Froen e politeschen Accord misste fannen. Soss kéint mer iwwert dat heite Kapitel haut net ofstëmmen. Dat hu mer erreecht an deenen Diskussiounen.

Wéi gesot hu mer gutt zesumme geschafft an engem gudde Klima, an engem positive Geescht a mir hunn eng breet, mee net unanime Zoustëmmung zu deem Text vun haut, dee virläit, erreecht.

Loosst eis awer och ervirhiewen, dass mer während dëser Zäit d'Proposition vun déi Lénk fir eng nei Verfassung um Ordre du jour haten an diskutéiert hunn. De Rapport dovunner kennt geschwënn an d'Kommission, dovun ginn ech emol aus. Deene Lénken hir Gesamtpropos fir eng nei Verfassung gouf an der Commission vun alle Bänke gelueft, wat d'Aarbecht ugeet, déi do drastécht, a wat den intellektuellen a politeschen Exercice betrëfft, fir eng ganz aner Verfassung fir eist Land unzedenken.

Här President, léif Kolleginnen a Kollegen, fir unzefänken, dës Rapport oder meng Ried ofzeschleissen, muss ech awer nach e puer ganz déck Mercie lassginn, speziell dem Carole Closener, Sekretärin vun der Commission, mat verantwortlech fir d'Koordinatioun vun den Aarbechten an der Redaktion vum Text, dem Dan Michels, Mataarbechter vun der grénger Fraktioun, eng lieweg Memoire vun der ganzer Verfassungsreform zënter laange Joren.

E grouse Merci och de Mataarbechter aus dem Staatsministère an aus der Chamber, besonnesch der Reglementskommission an der Cellule scientifique, fir d'Zouschaffan, fir de Copilotage an d'Koordinatioun vun dësem Chantier. Et war net ëmmer evident, d'Iwwersiicht ze behale vun dësem gesetzgeeberechen Herkulesakt.

Merci och dem President an de Kolleg/innen aus der Commission a speziell och deenen aneren dräi Korapportere fir déi gutt a fair Zesummenaarbecht, och fir déi flott an interessant Diskussiounen an Ausernanersetzungen.

„Haut ass e gudden Dag fir eis Institutionen hei am Land, e

gudden Dag, wou mer eise Staat a speziell eise Rechtsstaat op méi stabil Feiss stellen.“

(Interruption)

Dës ware meng Ufankswierder hei op der Tribün, wéi mer iwwert de 7575 zum Justizkapitel diskutéiert hunn. A genee wéi fir déi zwee Voleten duerno ass och haut e weidere gudden Dag fir eis Institutionen, eise Rechtsstaat an eis Demokratie, well mer hinne mat dësem véierten a leschte Volet vun der Verfassungsrevisioun eng modern, nach méi stabil a virun allem och méi eng propper a kohärent Basis ginn. Direkt siichtbar gëtt dat duerch déi Renumerotatioun. Ech verweisen do op d'Annex.

Mat alle Punkten, déi ech och elo erausgegraff hunn, ass och kloer, dass den Usproch, deem initial do war - 6030 -, an deem mer duerno, wéi mer frësch ugefaangen hunn ..., och erfüllt gouf, nämlech: d'Upassung vum Text un d'Praxis, d'Afféierung vu klore Reegelen, wéi d'Institutionen mateneen, awer onofhängeg funktionéieren, an am géigesäiteg Respekt; d'Ofschaffe vu Grozone beim Exercice des pouvoirs war och en Zil. Do hu mer och, mengen ech, gutt geschafft.

Nodeems de Grand-Duché no senger Kreatioun am Joer 1815 bannent 50 Joer sechs oder siwe verschidde Verfassungsregimenter kannt huet, huet déi Verfassung vum 1868 awer exceptionnel laang gehalen, och wa se mëttlerweil iwwer 30 Mol geännert gouf.

Mat dem Ofschloss vun dësem véierten a leschte Revisiounsblock ass dofir och d'Hoffnung verbonnen, dass eis Verfassung elo, wou se eng Kéier ganz iwwerschaaft ass, endlech nees a méi roueg Gewässer kënnt an net méi quasi am Joresrhythmus muss geännert ginn.

Ganz ouni Ännerung wäert et sécherlech och an Zukunft net goen, mee et ass awer elo wichteg, dass nees Rou hei an den Dossier kënnt. Verfassungsännerungen sinn näischt Banales a si sollten och net zur Routine ginn.

Natierlech gëtt déi gréng Fraktioun hir Zoustëmmung zu dësem Text. Erlaabt mer zum Schluss vläicht e Vive: vive d'Stärkung vun der Demokratie! Vive d'Stärkung vun der Chamber, déi mer mat dësem Text verwirklechen!

Ech soen lech Merci.

Plusieurs voix.- Très bien!

M. Fernand Etgen, Président.- Merci villmools dem Här Rapporteur Charles Margue.

An den éischten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Léon Gloden. Här Gloden, Dir hutt d'Wuert.

DISCUSSION GÉNÉRALE

M. Léon Gloden (CSV).- Merci, Här President. Erlaabt mer, fir d'éischt dem Rapporteur, dem Charles Margue, Merci ze soe fir säi schréfftlechen a säi mëndleche Rapport. E war souzesoen de Benjamin an eiser Ekipp a wéi en ugefaangen huet, war en nach e bësse gréng hannert den Oueren. En huet sech awer schnell an d'Theema ageschafft. An ech mengen, Charel, ech därfer dat soen: Däi Papp, dee wär haut besonnesch stolz op dech!

Léif Leit, léif Kolleginnen a Kollegen, no 13 Joer, mat deem véierte Vott, kënnt d'Schëff Verfassung esou lues awer sécher am Hafe vu Lëtzebuerg un. Den